

Godkänt
2021-06-14Giltigt t.o.m
2024-06-14Versionsnummer
8.0

Diarienummer

Source control i vård och omsorg under covid-19-pandemin

Munskydd (ev visir) som source control används i syfte att skydda omgivningen från droppar och stänk ifrån luftvägarna hos den som bär munskyddet. Munskydd som source control har införts under pandemin eftersom smittspridning även kan ske innan symptom uppstår.

Eftersom majoriteten av all personal nu är vaccinerad, och smittspridningen har gått ner tydligt, rekommenderas munskydd som source control vid ansiktsnära arbete (inom ca 1 meter) hos en patient eller omsorgstagare. Detta gäller för personal som är fullvaccinerad, det vill säga med två doser covidvaccin och där det gått minst två veckor sedan dos 2. För personal som ännu inte är fullvaccinerad rekommenderas munskydd som source control precis som tidigare, det vill säga när ett avstånd på minst 2 meter inte kan hållas till andra personer eller när fler personer behöver samlas i ett rum. Denna anpassning kan komma att ändras utifrån det epidemiologiska läget.

Observera! Det är fortfarande viktigt att sträva efter att hålla avstånd.

Observera, vid vård av misstänkta eller bekräftade covidfall används visir i kombination med munskydd av klass II/klass IIR alternativt andningsskydd. Se dokumenten: [Slutenvård, patient med misstänkt eller konstaterad covid-19](#) eller [Öppenvård, rutin vid luftvägsinfektion med anledning av covid-19 i Sverige](#).

Covid-19 smittar huvudsakligen som droppsmitta. De viktigaste åtgärderna för att förhindra smittspridning av covid-19 från personal till patienter och omsorgstagare är att:

- Personal stannar hemma/går hem vid symptom (även mycket lindriga).
- Fysiskt avstånd på minst 2 meter hålls så långt det är möjligt.
- De basala hygienrutinerna följs noga.
- Vården i möjligaste mån organiseras så att samma personal inte vårdar både covidsjuka och andra patienter/omsorgstagare under samma arbetspass.

Rekommendationen om source control ska ses som ett komplement till ovanstående mer centrala smittförebyggande/vårdhygieniska åtgärder, verksamhetschefer och enhetschefer ansvarar för att dessa säkerställs. Det är fortsatt viktigt att sträva efter att hålla avstånd och att ha digitala personalmöten när så är möjligt. Det är även viktigt att försöka äta/fika i skift och alltid tvätta/desinfektera händerna i anslutning till mat/fika.

Munskydd får aldrig användas som en ”ursäkt” att jobba med symtom!

- Munskyddet är personligt och används vid arbete inom 1 meter hos patient eller omsorgstagare oavsett om de tillhör en riskgrupp eller ej (för ovaccinerad personal gäller 2 meter enligt ovan). Undantaget är skolhälsovården.
- För att hushålla med munskydden kan det, beroende på verksamhet, ofta vara bättre att använda samma munskydd när man går mellan olika patienter och inte byta mellan varje patient.
- Innan munskyddet tas från förpackningen ska händerna desinfekteras.
- Om munskyddet behöver rättas till ska händerna desinfekteras både före och efter att man rört vid det.
- Munskyddet ska bytas om man behövt ta av det i samband med ex måltid, om det blivit fuktigt (då ökar genomsläppligheten) eller om det kommit stänk mot det.
- Efter användning ska det kasseras, det får inte återanvändas. När munskyddet tas av tar man i banden och undviker att röra vid själva munskyddet. Händerna desinfekteras därefter.

Se separat dokument [Hantering av munskydd som source control i vård och omsorg](#) för hantering av munskydd. Sätt gärna upp dokumentet ovanför den station där man tar nya munskydd.

När ett munskydd används för att skydda patienter/omsorgstagare/kollegor från smitta kan ett munskydd av klass I användas (munskydd av tyg kan ha väldigt varierande kvalitet och ska därför inte användas i vård och omsorg). Det går även bra att använda munskydd av klass II eller IIR.

Visir

Det saknas f.n. studier angående visirs skyddande effekt som source control. Vid brist på munskydd kan visir användas, men det ska då täcka hela ansiktet och kinder och sträcka sig nedanför hakan. Visir kan också övervägas som source control i de verksamheter där det är särskilt angeläget att vårdpersonalens ansikte är synligt (ex inom demensvård) eller av andra särskilda skäl.

Munskydd till patienter och besökare

Patienter som önskar kan fortfarande erbjudas munskydd vid besök inom hälso- och sjukvården, samt vid sjukresa.

Personal med nydesinfekterade händer delar ut munskydden och ger instruktion om hur munskyddet används på ett säkert sätt. Patienten behöver sprita sina händer noggrant innan munskyddet tas emot.

Munskyddet tas på direkt på plats för att undvika att det förorenas.
Självetjämning av munskydd ska inte förekomma p.g.a smittorisk.

Se Folkhälsomyndighetens [affisch](#) om hur engångsmunskydd används
(finns på flera språk).

Patienter som redan har munskydd på sig när de kommer till
vårdinrättningen behöver inte byta munskydd, men bör erbjudas handsprit.

Om munskyddet behöver tas av under undersökning och behandling
kasseras det och ett nytt munskydd tas på efteråt, handdesinfektion och
utdelning av munskydd enligt ovan.

Patienter som ska resa hem med sjukresa använder med fördel munskydd
som delats ut på vårdinrättningen.
